

*Троц І.В.,
аспірантка, Хмельницький національний університет,
Хмельницький, Україна*

ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Одним з ключових елементів сучасних економічних систем є законодавство про неплатоспроможність, від досконалості якого залежить майбутнє фізичних та юридичних осіб, учасників підприємницької діяльності. Пошук оптимальної моделі регулювання банкрутства неможливий без тісного взаємозв'язку економіки і юриспруденції, без формування ефективного інституту банкрутства [2, с.20].

У кризових умовах розвитку економіки питання банкрутства підприємств постає особливо гостро через зростання кількості збиткових підприємств, нестабільні умови господарювання, недосконалість законодавчої бази. Аналіз питання правового регулювання проблеми банкрутства підприємств показав, що законодавча база України є слабкою та потребує вдосконалення, що підтверджується низкою неточностей, наявністю спірних та невирішених досі питань. Крім того, економіко-правова база в Україні має недостатньо механізмів для запобігання та вирішення проблеми банкрутства підприємства і є більш спрямованою на задоволення вимог кредиторів, а не допомогу та підтримку боржника.

Завдання, яке має вирішувати законодавство про неплатоспроможність, пов'язане з відновленням платоспроможності (оздоровлення) боржника, або, як у випадку неможливості його вирішення, проведенням справедливого розподілу майнових збитків серед усіх суб'єктів права, чиї інтереси можуть бути обґрунтовані неплатоспроможністю боржника [7, с.310].

Автори [6] доводять доцільність збереження діючого підприємства на противагу розпродажу його майна для задоволення вимог кредиторів аргументуючи тим, що: по-перше, на створення діючого підприємства затрачаються значні матеріальні, трудові, інтелектуальні і тимчасові ресурси; по-друге, діюче підприємство поповнює бюджет, сплачує податки, дає робочі місця, формує соціальну інфраструктуру, як мінімум, для своїх працівників; по-третє, при продажу діючого підприємства вроздріб з метою задоволення вимог кредиторів порушується принцип системності, що приводить до зменшення вартості підприємства. Метою системи регулювання банкрутства, на думку авторів [6], є використання економічних і юридичних інструментів захисту інтересів людини: кредитора, акціонера, працівника в умовах можливого банкрутства суб'єкта господарювання. Ця мета може бути досягнута або шляхом повного задоволення вимог зацікавлених учасників банкрутства, або шляхом відновлення нормального економічного механізму функціонування промислового підприємства, що в свою чергу буде прияти структурній перебудові економіки України у відповідності з потребами ринкового господарства [6, с.22-26].

Отже, чинне законодавство України необхідно переорієнтувати так, щоб усіх учасників процедури банкрутства стимулювати до дій, спрямованих на

відродження підприємств-боржників, на відновлення їх платоспроможності, а не на ліквідацію, як це відбувається зараз.

Крім того, погоджуємося з думкою авторів [5], що домінування банкрутства в якості способу вирішення проблеми неплатоспроможності суб'єктів підприємництва несе в собі значні негативні моменти для економічного розвитку країни, а саме: банкрутство є найбільш дестабілізуючим способом вирішення проблеми неплатоспроможності, який ризиковано використовувати масово; присутній ризик виведення з ринку життєздатних підприємств, відновлення яких сприяло б продовженню їх діяльності; фіктивне і навмисне банкрутство підриває основний інститут ринкової економіки [5, с.27].

Необхідність законодавчих змін зумовлена неефективністю процедур банкрутства в Україні. Як наслідок, Україна за показником «закриття бізнесу» займає неприпустимо низьке 150 місце серед 183 країн світу (згідно з дослідженням Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації «Ведення бізнесу – 2011»). За даними останнього дослідження міжнародної юридичної фірми Clifford Chance «Європейські процедури банкрутства 2011», у відповідь на світову економічну та фінансову кризу, починаючи з 2009 року суттєвого реформування зазнало законодавство про банкрутство Чехії, Польщі, Угорщини, Росії, Іспанії; в процесі реформування знаходяться Франція та Німеччина [4].

У відповідності до цього, 31.05.2011 у Верховній раді України розглядався поданий Кабінетом Міністрів України Проект Закону про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (реєстр. № 8531 від 18.05.2011). У проекті пропонується викласти даний Закон у новій редакції, що має дозволити привести правове регулювання суспільних відносин у цій сфері у відповідність до сучасних умов, оскільки чинна на сьогодні застаріла і вимагає комплексного оновлення.

Відповідно до пояснювальної записки голови комісії з проведення реорганізації Міністерства економіки України А.А.Максюти, Проект Закону розроблено з метою вдосконалення процедур банкрутства, зменшення тривалості процедур, покращення показників за індексом стягнення, скорочення витрат на провадження справи про банкрутство [3].

Головними недоліками діючого законодавства України про банкрутство є значна тривалість процедури (від 3 до 10 років), її висока вартість (до 42% вартості майна боржника) та неефективність (сума відшкодування кредиторам до 7,9%). Для усунення перерахованих вище недоліків чинного закону, новою редакцією пропонується: встановлення більш стислих строків процедур банкрутства; мінімізація витрат на проведення процедури; підвищення ефективності за рахунок удосконалення процедури виявлення кредиторів; зміна статусу арбітражних керуючих та контроль за їх діяльністю; збалансований захист інтересів усіх учасників (боржника, незабезпечених кредиторів, забезпечених кредиторів) та створення системи забезпечення добросовісної поведінки в процесі. Для досягнення цієї мети законопроект передбачає: стимулювання активної участі боржника в процедурах розпорядження майном, підготовки плану санації; неможливість маніпулювання оголошенням під час відкриття справи про банкрутство (за рахунок автоматичного розміщення оголошення у мережі Інтернет), розширено права забезпечених кредиторів під час узгодження планів санації, мирових угод та ін. [4].

Застосування норм проекту Закону забезпечить вжиття своєчасних і більш ефективних заходів щодо відновлення платоспроможності підприємств, зокрема, дозволить скоротити вартість та зменшити тривалість процедури банкрутства, суттєво підвищити коефіцієнт стягнення і як наслідок, поліпшити загальну соціально-економічну ситуацію у країні в цілому [3].

18.01.2012 р. опублікований підписаний Президентом 12.01.2012 р. у новій редакції Закон «Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом» [1], прийнятий парламентом 22.12.2011 р. на основі законопроекту № 8531. Закон набирає чинності 18.01.2013р. – через рік після його офіційного опублікування.

У розробці Закону взяли активну участь експерти Світового банку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародного валютного фонду, Центру комерційного права та ін. Закон розроблено на виконання Програми економічних реформ Президента України на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Очікується, що в результаті запропонованих змін буде досягнуто балансу інтересів кредитора та боржника (шляхом забезпечення послідовного дотримання принципу незворотності, швидкості та повноти повернення боргу), забезпечено пріоритетність збереження бізнесу (а не власника), створено систему попередження недобросовісної поведінки та фіктивного банкрутства [4].

Основними завданнями реформи має бути скорочення строків процедури банкрутства, її здешевлення та підвищення рівня відшкодування вимог кредиторів.

Загалом експерти висловили підтримку реформі законодавства у сфері банкрутства, що проводиться в Україні. Ухвалена нова редакція Закону про банкрутство оцінена зарубіжними фахівцями як крок уперед на шляху до цивілізованої системи регулювання інституту банкрутства. Однак зрозуміло, що прийняття закону – це лише перший крок; наступним важливим етапом має стати його подальше впровадження.

Література

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (нова редакція) № 4212-VI від 22.12.2011 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4212-17>
2. Дорошук Г.А., Дашенко Н.М. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2010. – 332 с.
3. Максюта А.А. Пояснювальна записка від 18.05.2011 до Проекту Закону про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc34?id=&pf3511=40430&pf35401=192608
4. Матеріал сайту Центру комерційного права [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.commerciallaw.com.ua/uk/eventnews>
5. Пасхавер О.Й. Державна політика і законодавство з регулювання сфери неплатоспроможності // О.Й. Пасхавер, Л. Верховодова, К. Агєєва. Київ, 2010. – Режим доступу: <http://commerciallaw.com.ua/uk/lawvys/lawinua/158-pashaver>
6. Проциус И.П., Дорошук А.А. Формирование стратегии предотвращения банкротства на предприятии/ Монографія. Одеса: Из-во Одеського юридического института НУВД, 2003. – 136 с.
7. Штангрет А.М., Копилук О.І. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. – К. : Знання, 2007. – 335с.